

Терещенко Д. А., Левченко Є. В.,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ: ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

STATE REGULATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS IN UKRAINE: GOALS AND OBJECTIVES

Сталий розвиток регіонів залежить від ефективності реалізації Цілей сталого розвитку 2016-2030р.р. [4]. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Відповідно до Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які було затверджено на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році, передбачено активізацію участі держави у вирішенні соціальних та екологічних проблем, розроблення та використання стратегій для суспільства, природи та людей; визначено набір цілей та завдань, що мають бути досягнуті урядами держав.

Визначення оптимальних механізмів збалансування (узгодження) процесу розвитку основних складових сталого розвитку має особливе значення в контексті забезпечення планування завдань та заходів соціально-економічного розвитку країни. Вирішення цієї задачі потребує детального вивчення характеру взаємних впливів між компонентами сталого розвитку та, ширше, взаємодії між ними. В Україні процес збалансування розвитку основних компонент сталого розвитку відбувається насамперед на регіональному (обласному) рівні, де розміщено основний управлінський та фінансовий потенціал країни, безпосередньо наближений до об'єктів прикладання зусиль, спрямованих на стійкий розвиток країни. З урахуванням цього вивчення існуючих взаємодій між основними складовими (економічною, соціальною та екологічною) сталого розвитку видається найбільш доцільним саме на регіональному рівні [3].

Мета дослідження – обґрунтувати цілі, основні завдання і напрями удосконалення державного регулювання сталого розвитку регіонів в Україні.

Концепція сталого розвитку ґрунтується на основних принципах: 1) забезпечення збалансованості економіки та екології; 2) забезпечення збалансованості економічної та соціальної сфер, взятих в людському вимірі, тобто максимальне використання в інтересах населення тих ресурсів, що забезпечують економічний розвиток; 3) вирішення завдань, пов'язаних з соціально-економічним розвитком, в інтересах майбутніх поколінь, що мають рівні права на ресурси.

Ключові засади сталого розвитку в регіонах України було зафіксовано в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженій Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [2]. Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року відображено в Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна” [4].

Метою Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» було визначено впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Задля цього окреслено рух уперед за такими векторами [1; 2]:

- вектор розвитку – забезпечення сталого розвитку держави (у тому числі регіонів) та проведення в ній структурних реформ, наслідком чого має стати підвищення стандартів життя;

- вектор відповідальності – сприяння територіальним громадам у самостійному вирішенні питань місцевого значення, бо такими діями вони, по-перше, зможуть забезпечити свій добробут, по-друге, нестимуть відповідальність за розвиток усієї країни;

- вектор безпеки – йдеться як про зовнішню безпеку, так і про внутрішню; вектор безпеки охоплює також безпеку життя та здоров'я людини, що потребує впровадження ефективної медицини, соціального захисту вразливих верств населення та безпечного стану довкілля;

- вектор гордості – повинен спонукати до того, щоб Україна посіла гідне місце серед провідних держав світу.

Ефективне регіональне управління економічним напрямом забезпечення сталого розвитку регіонів передбачає підвищення результативності і ефективності діяльності органів державного регулювання щодо реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки; стимулювання створення нових робочих місць, впровадження ресурсозберігаючих та високотехнологічних технологій; використання альтернативних джерел енергії та ін.

З позиції соціального напрямку, розвиток регіонів проявляється у забезпеченні якісного життя населення, підвищенні рівня його освіченості, зниженні захворюваності та, як наслідок, подовженні тривалості життя, модернізації інфраструктури соціального захисту населення тощо. Це забезпечується збільшенням зайнятих працівників, підвищенням рівня витрат на оплату праці, збільшенням продуктивності праці та ін.

Серед пріоритетних напрямів покращення державного управління соціальною складовою сталого розвитку регіонів слід виокремити: надання більшої самостійності регіонам у формуванні бюджету та програм розвитку, підтримка в цьому центральних органів влади; використання різноманітних форм державно-приватного партнерства; заохочення роботодавців до виконання соціальних зобов'язань перед найманими працівниками; створення фондів розвитку для ефективного забезпечення соціальної сфери; створення механізмів соціального захисту не лише на підтримку уразливих соціальних груп, а й на реалізацію довготривалих програм щодо кардинальної зміни основ системи соціального захисту, підвищення її ефективності.

З позиції екологічного напрямку, розвиток регіонів проявляється у збільшенні заходів та їх позитивних результатів щодо збереження та відновлення навколишнього середовища, застосуванні «зелених технологій» у виробництві, виявленні антропогенного впливу на довкілля (обсяги викидів і небезпечних відходів від ведення господарської діяльності, площа забруднених земель та водних ресурсів, концентрація викидів в атмосферу тощо). Зарубіжна практика свідчить, що основою всієї системи захисту навколишнього природного середовища є активне державне регулювання, в якому пріоритети надаються економічному стимулюванню та підтримці підприємництва, що розвивається в напрямі екологізації виробництва.

Зарубіжний досвід державного регулювання у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища свідчить про необхідність поєднання економічних методів з адміністративними та правовими (пільги та економічна допомога підприємствам, які здійснюють боротьбу із забрудненням; впровадження механізму екологічного страхування тощо). Мають змінитися і пріоритети у боротьбі з забрудненням атмосфери. Так, головні програми має бути спрямовано не на введення в дію очисного обладнання, а на створення екологічно чистих технологій.

Таким чином, проведені дослідження свідчать, що для вдосконалення механізму державного регулювання сталого розвитку регіонів наразі необхідно:

- сформувати єдині концептуальні засади організації державного регулювання сталого розвитку регіонів, виходячи з сучасних умов розвитку економіки України;
- здійснити реорганізацію органів державного регулювання на місцях та переглянути їх функції, спрямувавши їх на розробку регіональної та реалізацію державної стратегії сталого соціально-економічного розвитку України;
- зосередити увагу на правових, економічних і соціально-психологічних методах державного регулювання сталого розвитку регіонів;
- удосконалити мережу та підвищити дієвість роботи громадських об'єднань, які сприяють сталому розвитку регіонів;
- активізувати участь підприємницьких об'єднань, незалежних дослідницьких та експертних організацій в процесах розробки і реалізації рішень щодо державного регулювання і підтримки сталого розвитку регіонів;
- зменшити адміністративний вплив органів державного регулювання на процес взаємодії між економічними суб'єктами;
- забезпечити координацію діяльності всіх інституцій на різних рівнях, узгодженості між цілями, заходами, ресурсами і результатами, формування ефективної системи моніторингу за результатами реалізації державних програм щодо сталого розвитку регіонів.

Вирішення значної кількості сучасних проблем забезпечення сталого розвитку регіону має проводитись у формі державно-приватного партнерства.

Якщо спочатку приватний капітал залучався переважно для реалізації завдань по розвитку транспортної інфраструктури, муніципальних послуг, то останнє десятиліття демонструє приклади впровадження державно-приватного партнерства у проєкти «зеленої економіки», Smart City, електронного врядування та інформаційно-комунікативні технології.

Підвищенню рівня ефективності функціонування і розвитку інституційних механізмів державного управління забезпеченням сталого розвитку регіонів сприятиме науково-методологічне забезпечення, яке включає формування системи цільових фундаментальних і прикладних досліджень і її державної підтримки в інтересах організації наукового забезпечення досягнення цілей сталого розвитку; визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень, які сприятимуть ефективному вирішенню проблем у сфері забезпечення сталого розвитку регіонів; упровадження результатів наукових досліджень з проблем забезпечення сталого розвитку регіонів в практику державного управління; залучення науковців до розробки національних і регіональних програм розв'язання пріоритетних економіко-соціально-екологічних проблем.

Світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності. Тому на сучасному етапі державотворення існує потреба модернізації системи публічного управління, подолання регіональних відмінностей у забезпеченні сталого розвитку, посилення державного впливу на формування людського капіталу в Україні.

Отже, Україна і надалі потребує системних інституційних та глибоких структурних реформ, запуску масштабних технологічних перетворень. Для виконання завдань у цій сфері необхідно забезпечити повноту участі громадян у державному управлінні та житті місцевих громад, поширити практику публічно-приватного партнерства, застосовувати ефективні комунікативні технології налагодження взаємодії влади з громадськістю.

Список використаних джерел

1. Бурик З.М. Формування концепції сталого розвитку регіону. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, 2014. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2014_1/22.pdf. (дата звернення 12.09.22).
2. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”: Указ Президента України від 12.01.2015р. № 5/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>. (дата звернення 12.09.22).
3. Тарасенко Д. Л. Система взаємодії складових сталого розвитку у регіональному програмуванні. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. № 2. С. 71-77.
4. Цілі сталого розвитку 2016-2030. United Nations Ukraine. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-199-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku/>. (дата звернення 12.09.22).

Терещенко Д. А., Олійник О. Д.,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРИ НАДАННІ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПОСЛУГ

DIRECTIONS OF IMPROVING THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN THE PROVISION OF MUNICIPAL SERVICES

На сучасному етапі розвитку України як демократичної держави необхідним є пошук державних механізмів вдосконалення публічного управління та державно-громадського співробітництва в наданні адміністративних, зокрема муніципальних послуг.

Безсумнівними цільовими орієнтирами реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є сьогодні сталий